

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
ZADAŃ Z ZAKRESU WSPIERANIA RODZINY
ZA ROK 2024**

Spis treści

Wstęp	1
Realizacja programu	2
Działania	3
Asystent rodziny	5
Piecza zastępcza	9
Ewaluacja	10
Podsumowanie.....	12
Potrzeby związane z realizacją zadań	14

Wstęp

Zgodnie z art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Do zadań własnych gminy, w myśl art. 176 wspomnianej na wstępie ustawy, należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. finansowanie:
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Wyżej wymienione zadania wykonywane były w oparciu o Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Będzino na lata 2023-2025 przyjęty uchwałą nr LXVII/377/22 Rady Gminy Będzino z dnia 25 listopada 2022.

Realizacja programu

Celem głównym programu jest „wzmocnienie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny, w tym również prawidłowym pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej”. Składają się na niego cele szczegółowe takie jak: „podejmowanie działań profilaktycznych oraz edukacyjnych na rzecz rodziny”, „działania na rzecz zapewnienia rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego”, „integracja działań podmiotów zajmujących się współpracą z rodzinami dysfunkcyjnymi, tj. przeżywającymi trudności”.

W związku z realizacją zadań programu:

- stwarzano możliwości, a więc zapewniano dostęp do lokalnego systemu poradnictwa i edukacji dla rodzin, służącego rozpoznawaniu zagrożeń;
- monitorowano sytuacje rodzin zagrożonych dysfunkcjami, w tym również wykluczeniem społecznym;
- promowano pozytywne wzorce oraz normy społeczne;
- skierowano dzieci na kolonię;
- udzielano pomocy instytucjonalnej rodzinom potrzebującym wsparcia;
- zapoznawano się z konfliktami występującymi w rodzinie oraz działano na rzecz ich rozwiązania;
- działano na rzecz inspirowania rodziny, odnosząc się do jej mocnych stron, zainteresowań, upodobań w kontekście podejmowania społecznej aktywności;
- zapewniano możliwości kontaktu z osobą specjalizującą się z zakresu socjalnego, przybliżano rodzinom działania różnych instytucji;
- objęto dożywianiem wszystkie potrzebujące dzieci;
- stworzono oraz realizowano programy profilaktyczne w związku z inicjatywą lokalną w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym w rodzinie;
- współpracowano pomiędzy instytucjami w zakresie rozwiązywania problemów rodzin pozostających w kryzysie;
- rozpowszechniano informacje o zakresie wsparcia na rzecz rodzin zamieszkujących teren Gminy Będzino;
- zabezpieczono środki na pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, placówce opiekuńczo-wychowawczej, rodzinnym domu dziecka;
- dążono do reintegracji rodziny poprzez pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny.

Realizacja zaplanowanych zadań w programie pozwoliła na osiągnięcie następujących rezultatów pracy:

- zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodzin, a w szczególności dzieci będącej w fazie socjalizacji pierwotnej oraz wtórnej;
- wzrost świadomości rodziców w kontekście pełnienia funkcji rodzicielskich;
- wzrost świadomości rodziców w kontekście praw dzieci, a także uwzględniania ich podmiotowości;
- wzrost świadomości rodziców w kontekście stylów wychowania oraz

niepozostawiania dzieci bez odpowiedzi, wyjaśnienia danej sytuacji, co mogłoby uniemożliwić

im analizowanie przyczynowo skutkowe w przyszłości;

- poprawa wszelkich warunków funkcjonowania dzieci w środowisku rodzinnym oraz lokalnym;
- zapewnienie opieki oraz poradnictwa dzieciom o szczególnych potrzebach;
- zapobieganie patologiom wśród dzieci i młodzieży;
- zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny;
- poprawa bezpieczeństwa rodziny oraz jej członków;
- zwiększenie świadomości rodzin odnośnie działania pomocy socjalnej, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- zwiększenie świadomości rodzin odnośnie takich zjawisk jak przemoc psychiczna i fizyczna, choroba alkoholowa, uzależnienia behawioralne itd.;
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodziny i jej członków za sprawą szeroko rozumianej profilaktyki;
- zwiększanie dostępności, a także skuteczności działań podejmowanych przez instytucje wspierające rodziny;
- zwiększenie aktywności organizacji i instytucji działających na rzecz rodzin;
- zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów wspierających rodziny;
- koordynacja pomocy socjalnej z poradniczą skierowaną do rodzin dysfunkcyjnych, tj. przeżywających trudności;
- wzrost kompetencji osób świadczących specjalistyczną pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, tj. przeżywającym trudności, aktualizacja problemów występujących w społeczeństwie, zaznajomienie się z nowymi mechanizmami na rzecz pomocy rodzinom;
- wspieranie instytucji rodziny, dążenie do zachowania jej integralności;
- pielęgnowanie pozytywnych norm i wzorców w rodzinach;
- zwiększenie dostępu do informacji o różnorodnych formach wsparcia rodziny przez rodzinę.

Działania

Rozważając pojęcie rodziny, zauważamy, że jest ona kolebką rozwoju osobowości każdej osoby w niej funkcjonującej, a w szczególności dziecka, które zdobywa w niej kolejno mowę, język, doznaje i kształtuje uczucia oraz postawy wobec członków rodziny, jak i otaczającego świata zewnętrznego. Rodzina jest niezwykle ważna dla dziecka, ponieważ jest pierwszym jego środowiskiem. W życiu człowieka mówimy o procesie socjalizacji, natomiast w pierwszym okresie życia dziecka o socjalizacji pierwotnej, podczas której jednostka przyswaja główne i podstawowe informacje oraz umiejętności potrzebne do sprawnego funkcjonowania.

Socjalizacja pierwotna przebiega najczęściej w środowisku rodzinnym, gdzie dziecko przesiąka wartościami grupy rodzinnej, percepcją elementarnych wartości rodziny i kultury, w której ona funkcjonuje. Następuje wstępne wprowadzenie w ogólny świat kultury i przygotowanie do udziału w życiu dorosłych.

Rodzina przez zamierzone oddziaływanie opiekuńcze i wychowawcze, a także przez zupełnie niezamierzony wpływ wynikający ze wzajemnych stosunków uczuciowych i zespołu interakcji między członkami oraz przez wzory osobowe rodziców, przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. Zgodnie z powyższym – rodzina przekazuje małemu człowiekowi wartości, normy, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa, do którego przynależy. W rozwoju dziecka znaczenie mają również instytucje wychowawcze, jednakże przewaga rodziny polega przede wszystkim na naturalności i swobodzie sytuacji rozwojowych dziecka, co sprowadza się do optymalnych bodźców dla danego poziomu wieku.

Podczas wychowywania dzieci znaczenie ma kultura pedagogiczna rodziców, a więc: zdolność do reagowania w sytuacjach wychowawczych zgodnego z potrzebami dziecka, system wartości, norm i sposobów zachowania jednostki, a w tym również świadomość celów wychowania i umiejętności działania wychowawczego. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, w którym może odbywać się naturalny proces kształtowania osobowości jej członków, a w szczególności dzieci. Poczynając temat kształtowania się osobowości, równie ważne jest zdobycie własnej i autentycznej tożsamości, będącej osią wszelkiego rozwoju człowieka.

Kluczowym fundamentem prawidłowo funkcjonującej rodziny winny być wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości, szacunku, szczerości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji życia rodzinnego, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, relacje rodzinne ulegają rozluźnieniu i zaburzeniu, łamane są reguły i nieprzestrzegany jest porządek, natomiast zachowania poszczególnych członków rodziny stają się niezgodne z szeroko rozumianymi normami prawnymi i moralnymi, a w tym – także oczekiwaniami społecznymi. Przejawy dezorganizacji oraz sama dezorganizacja rodziny przyczynia się do niedostosowania społecznego dziecka, a z czasem do jego wycofania i alienacji.

Wycofane dziecko, poddane alienacji ze strony najbliższych jest silnie narażone na poczucie izolacji od społeczeństwa, od rówieśników, z którymi powinno utrzymywać kontakt, stosować wymianę doświadczeń oraz wszelkich odczuć. W związku z postępującym poczuciem alienacji nie potrafi utożsamić się ze społecznością lokalną i ponadlokalną, zagrożeniu ulega powstanie indywidualnej oraz niepowtarzalnej tożsamości dziecka. Zgodnie z powyższym dziecko może nie potrafić przyswoić norm, wartości oraz zachowań społecznie akceptowalnych, które panują w danej społeczności. Częstym zjawiskiem jest również alienacja rodzicielska, która niewątpliwie jest formą przemocy psychicznej, doprowadza do braku stabilności psychicznej dziecka poprzez tzw. pranie mózgu, a także manipulowanie uczuciami. Alienacja rodzicielska może być stosowana nieświadomie, jednak jej przejawy są bardzo drastyczne w konsekwencjach: zaburza poczucie bezpieczeństwa dziecka oraz wszelkiej stabilizacji, powoduje rozchwianie emocjonalne, jak i stałą niepewność, brak wiary w swoje możliwości, a także wiarę w niepowodzenie swoich działań, a w ostateczności niepoodejmowanie żadnych aktywności na rzecz swojej osoby.

Powyższe refleksje sprowadzają się do następującego stwierdzenia – w życiu każdej jednostki mogą wystąpić sytuacje trudne, kryzysowe. Sam fakt doświadczenia sytuacji trudnych czy kryzysowych w życiu poszczególnych jednostek jest zazwyczaj nieoczekiwany, co nie pozwala na przygotowanie się na jego odparcie, dlatego tak trudno przewidzieć, czy ktokolwiek będzie w stanie określić na ile posiadane mechanizmy będą skuteczne w jego zwalczaniu. Z reguły poprawna socjalizacja od najmłodszych lat pozwala na wypracowanie bagażu doświadczeń, przygotowaniu na patowe sytuacje, jednak nie można wykluczyć niepowodzenia, dlatego też otrzymujemy punkt, w którym niezbędny może okazać się Samorząd Gminny, tworząc swoistą drogę usłaną charakterystycznymi etapami, których przejście będzie skutkowało w stopniowe zdobywanie dotychczas nieznanych mechanizmów, pozwalających na przeanalizowanie sytuacji trudnej, wypracowanie modeli radzenia sobie z nią, jak również wprowadzenie osób wspierających w postaci psychologów, pedagogów, terapeutów, pracowników socjalnych czy asystenta rodziny.

Samorząd Gminny zgodnie z zapisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powinien wspierać rodzinę poprzez tworzenie spójnego i zaplanowanego systemu opieki, w tym również powiązanej sieci placówek publicznych i niepublicznych zapewniających opiekę i wychowanie w systemie dziennym, tj. stacjonarnym, bez konieczności opuszczania środowiska lokalnego, np. świetlice środowiskowe, przedszkola czy żłobki.

Asystent rodziny

Kluczową przesłanką skierowania asystenta do rodziny jest niewłaściwy sposób wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziców dzieci oraz przeżywanie trudności w codziennym funkcjonowaniu. W dobrze działającej rodzinie, związek między rodzicami a dziećmi, jest oparty na bliskości, intymności, miłości, szacunku i przyjaźni. Załączkiem destrukcji mogą być różnego rodzaju uzależnienia, przemoc, wyuczona bezradność czy choroba. Problemy wychowawcze z dziećmi pojawiają się jako objaw i skutek tych zjawisk.

Asystent rodziny przez pewien czas towarzyszy i wspiera rodzinę z dziećmi, aby w przyszłości samodzielnie potrafiła pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania potomstwa oraz stwarzała im optymalne warunki do prawidłowego rozwoju. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności to zespół działań mających na celu przywrócenie rodzinie samodzielności w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby.

Asystent rodziny realizuje wspieranie i pracę socjalno-wychowawczą z elementami terapii w środowisku zamieszkania rodziny i w miejscu przez nią wskazanym. Głównym jego zadaniem jest pedagogizacja oraz wspieranie informacyjne, emocjonalne, instrumentalne, czasem rzeczowe poprzez towarzyszenie rodzinie w różnych czynnościach dnia codziennego. Jednocześnie asystent rodziny jest zazwyczaj również koordynatorem działań wielu innych służb społecznych, działających na rzecz danej rodziny – zajmuje się administrowaniem usług na rzecz przypadku, którym jest rodzina. W modelowym ujęciu do zadań a zarazem działań asystenta rodziny należy więc pedagogizacja, wsparcie natomiast działania zaradcze w wyjątkowych wypadkach i monitorowanie w ograniczonym zakresie. Jego unikalna metodyka pracy zawiera niedyrektywne metody motywowania do zmiany.

Asystenci rodziny prowadzą pedagogizację rodziców, dotyczącą prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi, m.in. przekazują informacje na temat prawidłowych postaw

rodzicielskich, sposobów komunikowania się, metod wychowawczych, uświadamiają rodziców odnośnie ich roli w stosunku do dzieci, pokazują korzyści z tworzenia pozytywnych wzorców. Dostarczają informacji dotyczących sposobów i miejsc spędzania czasu wolnego z dziećmi, współorganizują wycieczki i pikniki rodzinne, wyjazdowe szkoły dla rodziców i dzieci. Modelują zachowania rodziców względem dzieci. W czasie kontaktów z rodziną pokazują, jak spokojnie rozmawiać z dziećmi, jak wydawać polecenia i je egzekwować, jak pomagać dzieciom w odrabianiu lekcji.

Prowadzą indywidualne lub grupowe treningi umiejętności wychowawczych oraz organizacji dnia codziennego, w tym podziału obowiązków między członków rodziny. Zachęcają do okazywania dzieciom miłości, do przytulania, chwalenia dzieci, nagradzania. Motywują rodziców do dbałości o edukację i rozwój dziecka, do aktywnego uczestnictwa w życiu szkolnym dziecka, do kontrolowania osiągnięć szkolnych dzieci, pokazywania korzyści z uczęszczania dziecka do szkoły. Towarzyszą w kontaktach z pracownikami szkoły. Zachęcają rodziców do zapisywania dzieci na zajęcia pozalekcyjne, na kolonie i półkolonie. W razie niepokojących objawów w zachowaniu dziecka motywują rodziców do zdiagnozowania poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży w poradniach psychologiczno-pedagogicznych lub innych poradniach specjalistycznych.

Asystent rodziny prowadzi również dla rodziców poradnictwo i trening w zakresie organizowania życia rodzinnego, prowadzenia gospodarstwa domowego i załatwiania spraw urzędowych oraz doradztwo zawodowe. Towarzyszy członkom rodziny w urzędach, ośrodkach zdrowia i innych instytucjach, modelując i trenując umiejętności społeczne służące realizacji różnych spraw. Wskazuje możliwości, np. zachęca do udziału w projektach systemowych, informuje o zajęciach kulturalno-oświatowych, rekreacyjnych, sportowych. Motywuje do udziału w grupach samopomocowych. Udziela informacji oraz poszerza świadomość w zakresie przysługujących klientom praw.

Asystenci rodziny realizują też metodyczne działania pedagogiczne skierowane do dzieci. Są to czynności z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym, takie jak np. prowadzenie zabaw plastycznych, ruchowych, logopedycznych. Organizują wolontariuszy do prowadzenia zajęć ogólnorozwojowych i z zakresu stymulowania integracji sensorycznej. Jeśli są z wykształcenia pedagogami to prowadzą działania edukacyjne i reedukacyjne, mające na celu wyrównanie dysproporcji w poziomie wiedzy i umiejętności dzieci w wieku szkolnym oraz poradnictwo i inne działania dla dzieci pokazujące korzyści z aktywnego włączania się w życie rodziny. Ponadto realizują działania prozdrowotne i profilaktykę uzależnień. Organizują bezpłatne korepetycje dla dzieci.

Działania pedagogiczne skierowane do całej rodziny obejmują, m.in. rozmowy dotyczące preferowanej przez członków rodziny przyszłości, ich celów, zasobów i działań prowadzących do ich realizacji, tworzenie z członkami rodziny planów pracy i wspieranie w ich realizacji.

Asystenci towarzyszą rodzinie w ustaleniu zasad wspólnego życia rodzinnego, korzystania z przestrzeni i przedmiotów należących do rodziny i ich respektowania. Pomagają w ustaleniu zasad podziału i wykonywania obowiązków na rzecz domu i rodziny. Zachęcają do funkcjonalnego przemeblowania mieszkania, posprzątania go i systematycznego utrzymywania porządku. Ustalają z rodziną możliwości i sposoby wspólnego spędzania czasu

rodziny. Pomagają w rozwiązywaniu konfliktów. Towarzyszą całej rodzinie w różnych czynnościach dnia codziennego i wydarzeniach szczególnych w miejscu zamieszkania i poza nim.

Asystenci rodziny prowadzą również działania pośrednie, polegające na łączności z innymi pracownikami służb społecznych, czyli doraźnych kontaktach służących wymianie informacji w sprawach dotyczących rodziny lub na wsparciu w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu dzieci wymagających czynności zaradczych oraz interwencyjnych. Ponadto koordynują działania multi-profesjonalne na rzecz danej rodziny lub prowadzą wielopłaszczyznową współpracę z organizacjami wspierającymi rodzinę dotyczącą pomocy kilku rodzinom.

W 2024 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Będzinie dostępny był jeden etat dla asystenta rodziny. Przez cały rok kalendarzowy bezpośrednim wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 11 rodzin z terenu Gminy Będzino. Asystent rodziny w każdym z 11 przypadków został przydzielony poszczególnym rodzinom po wcześniejszym przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego pracownika socjalnego z uwzględnieniem na podział rejonu pracy w Gminie Będzino oraz zatwierdzeniem Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Będzinie, bądź zgodnie z postanowieniem sądu.

W 2024 roku liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny na podstawie postanowienia sądu wyniosła 5. Dostrzega się tendencję wzrostową w zakresie nakładania przez sąd obowiązku współpracy z asystentem rodziny na rodziny z ograniczoną władzą rodzicielską. Powszechnie uznaje się, iż asystent rodziny wspiera rodzinę, aby ochronić dzieci przed umieszczeniem ich w pieczy zastępczej. Dlatego też to rozwiązanie stosowane jest coraz częściej.

Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2024 r. wsparciem asystenta objętych było łącznie 9 rodzin. W roku sprawozdawczym nawiązano współpracę z 1 nową rodziną, która wniosła o tę formę pomocy, a z 1 rodziną zakończono współpracę z powodu zmiany miejsca zamieszkania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie od momentu pojawienia się stanowiska asystenta rodziny niezmiennie zapewnia jeden etat. Na ww. stanowisku zatrudnione były dotychczas 3 osoby. Na przestrzeni lat jest to dość istotna informacja z punktu widzenia stabilności współpracy z rodzinami, które potrzebują jak najmniejszej ilości zmian zewnętrznych w ustabilizowaniu swojej sytuacji życiowej.

W porównaniu do roku 2023 liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny zmalała z 14 do 11. W rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny pod opieką rodziców biologicznych znajdowało się 22 dzieci. Natomiast praca z rodziną na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej była prowadzona w 2 rodzinach, z których to 4 dzieci umieszczonych było w pieczy zastępczej.

Tabela 1. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny oraz rodzin objętych wsparciem i ich dzieci w 2023 i 2024 roku

Rok, w którym zatrudniony był asystent rodziny	Liczba asystentów w rodzinie	Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny	Liczba dzieci przebywających w rodzinach biologicznych objętych wsparciem asystenta rodziny	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny (na rzecz powrotu dzieci z pieczy zastępczej).
2023	1	14	25	8
2024	1	11	22	4

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Będzinie.

W 2024 roku wynagrodzenie asystenta rodziny oraz pochodne wyniosły 72 744,06 złotych brutto, co daje 100%. Finansowanie z budżetu gminy równało się z kwotą 52 924,82 zł brutto, co dało 72,75% kwoty ogólnej, natomiast kwota 19 819,24 zł brutto stanowiła 27,25%. Dotacja z budżetu państwa została przyjęta przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Będzinie oraz Urząd Gminy w Będzinie w formie rządowego programu wspierania rodziny ogłoszonego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej o nazwie „Asystent rodziny w 2024” oraz rządowego program „Dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w postaci dodatku motywacyjnego na lata 2024–2027”. W roku 2024 dotacja z budżetu państwa na wydatki związane z wynagrodzeniem wraz z pochodnymi asystenta rodziny, została zwiększona w porównaniu do lat poprzednich z 2,38% (2020, 2021), 3,65% (2022), 11,16% (2023) do 27,25% (2024).

Tabela 2. Wydatki na wynagrodzenia wraz z pochodnymi asystenta rodziny w 2024 roku

Rok, w którym zatrudniony był asystent rodziny	Dotacja z budżetu państwa	Finansowanie z budżetu gminy
2023	9 873,38 zł brutto	78 637,22 zł brutto
2024	19 819,24 zł brutto	52 924,82 zł brutto

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Będzinie.

W roku sprawozdawczym asystent rodziny skorzystał z następujących szkoleń:

1. Praca z osobami doświadczającymi przemocy.
2. Dziecko po doświadczeniu traumy w szkole i procesie edukacji.
3. Pierwsza pomoc przedmedyczna AHA Heartsaver CPR AED.
4. Pierwsza pomoc przedmedyczna. Podstawowe zabiegi resuscytacyjne wraz z obsługą defibrylatora AED.
5. Przemoc seksualna dziecka w rodzinie. Rodzice w roli sprawców.
6. Wsparcie nastolatka w pracy nad samoregulacją.
7. Metody wzmacniania więzi w rodzinie z dzieckiem w wieku szkoły podstawowej.
8. Dlaczego smartfon nie zastąpi rodziców a social media bezpośrednich kontaktów?

Spotkanie z ekspertem.

9. Pedagogizacja rodziców w zakresie sposobów wzmacniania samoregulacji dziecka w wieku przedszkolnym.

10. Jakie ważne zmiany przyniosła „ustawa Kamilka” w obszarze funkcjonowania jednostek OPS? Spotkanie z ekspertem.

11. Dobry start – praca asystenta rodziny z kobietą w ciąży lub rodzicami niemowlęcia.

W 2024 roku kalendarzowym z asystentem rodziny pracowało 11 rodzin, natomiast średni czas pracy z rodziną wyniósł 27 miesięcy. Przeciętny czas pracy asystenta rodziny podano z dokładnością do jednego miesiąca, wykazując miesiąc rozpoczęty, jako miesiąc pełny. Na dzień 31 grudnia 2024 roku asystent rodziny współpracował z 9 rodzinami.

Tabela 3. Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny z uwzględnieniem podziału na miesiące na dzień 31 grudnia 2024 roku

Rok, w którym asystent rodziny świadczył usługi	Liczba rodzin, w których były świadczone usługi do 3 miesięcy	Liczba rodzin, w których były świadczone usługi powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	Liczba rodzin, w których były świadczone usługi powyżej 1 roku
2023	3	2	5
2024	0	1	8

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Będzinie.

Asystent rodziny bardzo często ma do czynienia z wieloletnimi, bądź wielopokoleniowymi zaniedbaniami wynikającymi z niskiej świadomości ról pełnionych przez poszczególnych członków rodziny. Nieliczna część rodzin otwiera się na współpracę i podejmuje wyzwanie, jakim jest zmiana dotychczasowego trybu życia i utrwalonych nawyków. Wiele rodzin nie chce rozmawiać o swoich problemach, dlatego też stara się je ukryć, a wręcz zaprzecza o ich istnieniu. W takich sytuacjach asystentura rodziny trwa o wiele dłużej i nie zawsze kończy się sukcesem. Wiele rodzin potrzebuje stałego i długotrwałego wsparcia asystenta rodziny.

Pieczą zastępczą

Obowiązek współfinansowania pobytu dziecka w pieczy zastępczej wprowadza art. 191 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z nim gmina właściwa ponosi koszty za dzieci zamieszkałe w niej zarówno wtedy, gdy są one przez sąd umieszczone w rodzinie zastępczej, jak i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Co więcej, przepisy przewidują, że ma ona współfinansować nie tylko świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci, ale też wynagrodzenia wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka, rodziny pomocowej oraz osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej i rodzinnym domu dziecka oraz koszty objęcia rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej proporcjonalnie do liczby dzieci. W przypadku dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej gmina współfinansuje średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Ponadto, wysokość kosztów ponoszonych przez gminę jest uzależniona od długości okresu, w którym dziecko przebywa w pieczy zastępczej:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% w trzecim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej oraz każdym kolejnym roku.

W 2024 roku Gmina Będzino poniosła odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w wysokości 275 181,95 złotych. Wszystkie dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej postanowieniem III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Koszalinie. Gmina Będzino w 2024 roku ponosiła odpłatność łącznie za 19 dzieci. W rodzinnej pieczy zastępczej przebywało 18 dzieci na terenie powiatu koszalińskiego oraz 1 dziecko w Regionalnej Placówce Opiekuńczo-Terapeutycznej w Kazimierzy Wielkiej. W tym czasie 1 dziecko usamodzielniało się.

Zgodnie ze stanem na dzień 31.12.2024r. okres pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz naliczania odpłatności plasuje się na następującym poziomie:

- 1) 10%, a więc pierwszy rok pobytu dziecka w pieczy zastępczej – 2 dzieci;
- 2) 30%, a więc drugi rok pobytu dziecka w pieczy zastępczej – 3 dzieci;
- 3) 50%, a więc trzeci oraz każdy kolejny rok pobytu dziecka w pieczy zastępczej – 13 dzieci.

Ewaluacja

Tabela 4. Wskaźniki i wyniki ewaluacji za rok 2023 i 2024

Wskaźniki i wyniki ewaluacji	ROK 2023	ROK 2024
Liczba rodzin objętych pracą socjalną i korzystających z pomocy społecznej	202	279
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych	373	348
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	14	11
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia Zespołu Interdyscyplinarnego	29 (w tym 33 osoby dorosłe i 25 dzieci)	30 (w tym 53 osoby dorosłe i 15 dzieci)
Liczba rodzin korzystających z Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	19	23
Liczba realizowanych programów i projektów pracy z rodziną, w tym również we współpracy z instytucjami lokalnymi	7 (* Program przeciw działaniu przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie przy Zespole Interdyscyplinarnym; * Program wspierania rodziny w	6 *Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Będzino na lata 2024-2027; *Gminny Program osłonowy

	Gminie Będzino; * Program działań edukacyjnych z elementami grupy wsparcia dla osób doznających przemocy domowej; * Partnerski projekt „Regionalna Akademia Dzieci i Młodzieży” przy PCPR w Koszalinie; * Program „Wzajemnie potrzebni” realizowany przez Stowarzyszenie „Lepsze Jutro” * Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Podprogram 2022 *Projekt Pomoc Psychoterapeutyczna dla dzieci i Młodzieży realizowany przez Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologiczno-Psychoterapeutycznej)	„Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028; *Projekt Gmina Będzino zjednoczona przeciw przemocy; *Program Fundusz Europejski na Pomoc Żywnościową 2024-2027 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus – Podprogram 2023; *Projekt Pomoc Psychoterapeutyczna dla dzieci i Młodzieży realizowany przez Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej i Psychoterapeutycznej dla Dzieci i Młodzieży; *Projekt socjalny - Działania edukacyjne z elementami grupy wsparcia dla osób doznających przemocy domowej.
Liczba podjętych inicjatyw lokalnych wspierających rodzinę	3 (paczki świąteczne od osób prywatnych, paczki świąteczne od Caritas Polska, wigilia)	3 (paczki świąteczne od osób prywatnych, paczki świąteczne od Caritas Polska, wigilia)
Liczba współpracujących instytucji wspierających rodzinę.	23 * Szkoła Podstawowa w Dobrzycy, * Szkoła Podstawowa im. Ochotniczych Straży Pożarnych w Łeknie, * Szkoła Podstawowa im. Ludzi Morza w Mścicach, * Szkoła Podstawowa im. Kard. Ignacego Jerza w Tymieniu, * Przedszkole w Będzinie, * Przedszkole „Promyki Bałtyku” w Mścicach, * Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koszalinie * Miejska Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koszalinie, * Komisariat Policji w Mielnie oraz Komenda Miejska Policji w Koszalinie, * Urząd Gminy w Będzinie, * Gminny Ośrodek Kultury w Będzinie, * Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Będzinie, * Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Dobrzycy, * Przychodnia Rodzinna w	25 *Szkoła Podstawowa im. Ochotniczych Straży Pożarnych w Łeknie, *Szkoła Podstawowa im. Ludzi Morza w Mścicach, *Szkoła Podstawowa im. Kard. Ignacego Jerza w Tymieniu, *Przedszkole w Będzinie, *Szkoła Podstawowa w Dobrzycy, *Przedszkole „Promyki Bałtyku” w Mścicach, *Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koszalinie *Miejska Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koszalinie, *Komisariat Policji w Mielnie oraz Komenda Miejska Policji w Koszalinie, *Urząd Gminy w Będzinie, *Gminny Ośrodek Kultury w Będzinie, *Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Będzinie, *Niepubliczny Zakład Opieki

	Mścicach, * Sąd Rejonowy w Koszalinie, * Sąd Rejonowy w Świdnicy, * Sąd Okręgowy w Koszalinie, * Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie, * Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy, * Rzecznik Praw Dziecka, * Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień ANON * Środkowopomorskie Centrum Zdrowia Psychicznego MEDISON w Koszalinie, * Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii. Ośrodek profilaktyki i terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży w Koszalinie.	Zdrowotnej w Dobrzycy, *Przychodnia Rodzinna w Mścicach, *Sąd Rejonowy w Koszalinie, *Sąd Okręgowy w Koszalinie, *Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie, *Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Białogardzie, *Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień ANON, *Środkowopomorskie Centrum Zdrowia Psychicznego MEDISON w Koszalinie, *Polskie Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii. Ośrodek profilaktyki i terapii uzależnień dla dzieci i młodzieży w Koszalinie, *Zachodniopomorska Fundacja Pomocy Rodzinie, Rodziny zastępcze, FAS – „Tęcza Serc”, *Szpital Wojewódzki w Koszalinie, *Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 1 w Szczecinie, *Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Koszalinie.
Liczba przeszkolonych pracowników socjalnych, asystentów rodziny, specjalistów działających na rzecz rodzin.	7	5

Źródło: opracowanie własne Centrum Usług Społecznych w Będzinie.

Podsumowanie

Realizując zadania wynikające z programu, asystent rodziny w Centrum Usług Społecznych w Będzinie) współpracuje ściśle w tym zakresie ze: Szkołą Podstawową im. Ochotniczych Straży Pożarnych w Łeknie, Szkołą Podstawową im. Ludzi Morza w Mścicach, Szkołą Podstawową im. Kard. Ignacego Jerza w Tymieniu, Szkołą Podstawową w Dobrzycy, Przedszkolem w Będzinie, Powiatową i Miejską Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Koszalinie, Zespołem Interdyscyplinarnym, Gminną Komisją ds Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisariatem Policji w Mielnie oraz Komendą Miejską Policji w Koszalinie - w tym z Zespołem Dzielnicowych, Urzędem Gminy w Będzinie, Gminnym Ośrodkiem Kultury w Będzinie, Niepublicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej w Będzinie i Dobrzycy, Przychodnią Rodziną w Mścicach, Sądem Rejonowym i Okręgowym w Koszalinie, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Koszalinie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie i w Białogardzie, Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień ANON w Koszalinie, Środkowopomorskim Centrum Zdrowia Psychicznego MEDISON w

Koszalinie, Polskim Towarzystwem Zapobiegania Narkomanii, Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży w Koszalinie oraz wieloma innymi instytucjami. Centrum Usług Społecznych w Będzinie kontynuuje realizację rozwiązań w zakresie wspierania rodziny, kierując się dobrem dziecka, dobrem rodziny jako jego naturalnego środowiska rozwoju. Odnosząc się do potrzeb związanych z realizacją zadań w zakresie wspierania rodziny, należy zauważyć wzrost ilości zadań obowiązkowych Gminy zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Niezbędne są znaczne środki finansowe na współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, jak i na zatrudnienie asystentów rodziny, którzy przez profilaktykę przyczyniają się do zmniejszenia kosztów współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej. Bardzo ważnym elementem wsparcia rodziny są Placówki Wsparcia Dziennego, w których dzieci z rodzin potrzebujących wsparcia uzyskują pomoc w nauce, korzystają z zajęć rozwijających ich umiejętności społeczne i emocjonalne, rozwijają swoje talenty, uczestniczą w wycieczkach i różnego typu atrakcjach organizowanych przez wychowawców placówek celem wspierania prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży oraz wspierania rodzin w opiece i wychowaniu dzieci. W Gminie Będzino nie ma tego typu placówki. Dlatego też w roku 2025 planowane jest utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego. Nie mniej jednak może być to niewystarczająca ilość miejsc dla potrzebujących dzieci i młodzieży z całej Gminy Będzino. Należy mieć na uwadze, iż taka forma wsparcia rodzin będzie wymagała poszerzenia swojej działalności o kolejne Placówki Wsparcia Dziennego, w tym prowadzonych w formie pracy podwórkowej.

Potrzeby związane z realizacją zadań

Biorąc pod uwagę dotychczas realizowane działania określono potrzeby w obszarze wspierania rodziny:

1. Zapewnienie środków finansowych z przeznaczeniem na pokrycie wydatków związanych z opieką i wychowaniem dzieci w instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej z możliwością wystąpienia sytuacji umieszczenia kolejnego dziecka z terenu gminy Będzino.
2. Utrzymanie lub zwiększenie liczby zatrudnienia asystentów rodziny (co pozwoli na skuteczną pracę z rodziną).
3. Podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny wspierających rodziny przeżywające trudności w opiece i wychowaniu dziecka.
4. Utworzenie i organizacja zajęć w placówce wsparcia dziennego w Tymieniu w ramach funkcjonowania Centrum Usług Społecznych, które będą miały charakter opiekuńczo – wychowawczy. Głównym celem placówki będzie prowadzenie zajęć przez wyspecjalizowaną do tego kadrę, różnymi metodami, mając na celu rozwój dzieci poprzez naukę nowych zainteresowań, zagospodarowanie czasu wolnego oraz wyrównywanie deficytów edukacyjnych i rozwojowych.
5. Współpraca z sołtysami, radnymi, przedstawicielami placówek oświatowych, służbą zdrowia, policją, kuratorami zawodowymi i społecznymi, Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Zakładem Gospodarki Komunalnej, Poradniami Psychologiczno – Pedagogicznymi, komornikami sądowymi, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
6. Systematyczna i kompleksowa praca asystenta rodziny z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Efektem czego będzie zmniejszanie liczby dzieci umieszczonych poza rodziną naturalną. Koszt pracy asystenta rodziny jest tańszy niż finansowanie pobytu dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej.